

Metodický pokyn k vymezení, navrhování a schvalování zonace na území národních parků ČR

Článek 1 Úvodní ustanovení

1. Tento metodický pokyn stanoví postup příslušných orgánů ochrany přírody při vymezení a schvalování zón ochrany přírody v národních parcích ČR podle § 18 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění (dále jen „ZOPK“). Stanoví kritéria pro vymezení zón ochrany přírody (dále jen „zonace“), zpracování návrhu zonace, způsob jejího projednávání a schvalování.
2. Účelem zonace NP je rozčlenit území národního parku do zón ochrany přírody podle cílů ochrany, stavu ekosystémů a způsobů péče s ohledem na naplňování dlouhodobých cílů a poslání NP.
3. Vymezení a změny jednotlivých zón ochrany přírody stanoví Ministerstvo životního prostředí (dále jen „ministerstvo“) podle ustanovení § 18 odst. 5 ZOPK vyhláškou.

Článek 2 Právní východiska vymezení zonace NP

Při vymezení zón NP postupují orgány ochrany přírody zejména v souladu s těmito ustanoveními ZOPK:

❖ **Z ustanovení § 15 odst. 3 a 4 ZOPK vyplývá že:**

- Dlouhodobými cíli ochrany národního parku jsou:
 - a) zachování nebo postupná obnova přirozených ekosystémů včetně zajištění nerušeného průběhu přírodních dějů v jejich přirozené dynamice na převažující ploše území
 - b) zachování nebo postupné zlepšování stavu ekosystémů, jejichž existence je podmíněna trvalou činností člověka, významných z hlediska biologické rozmanitosti, na zbývajícím území

- Posláním národního parku je:
 - a) naplňovat dlouhodobé cíle ochrany národních parků
 - b) umožnit využití území národních parků k trvale udržitelnému rozvoji, ke vzdělávání, výchově, výzkumu a k přírodě šetrnému turistickému využití, a to způsoby, které nejsou v rozporu s dlouhodobými cíli ochrany národního parku

❖ **Z ustanovení § 18 odst. 1 ZOPK vyplývá, že se území národních parků člení podle cílů ochrany a stavu ekosystémů na 4 zóny ochrany přírody, a to:**

- a) zónu přírodní, která se vymezí na ucelených plochách, kde převažují přirozené ekosystémy, s cílem je zachovat a umožnit v nich nerušený průběh přírodních procesů,
- b) zónu přírodě blízkou, která se vymezí na plochách, kde převažují člověkem částečně pozmeněné ekosystémy, s cílem dosažení stavu odpovídajícího přirozeným ekosystémům,

c) zónu soustředěné péče o přírodu, která se vymezení na plochách, kde převažují člověkem významně pozměněné ekosystémy, s cílem zachování nebo postupného zlepšování stavu ekosystémů, významných z hlediska biologické rozmanitosti, jejichž existence je podmíněna trvalou činností člověka nebo obnovy přírodě blízkých ekosystémů, a

d) zónu kulturní krajiny, která se vymezení na zastavěných plochách a zastavitelných územích obcí určených k jejich udržitelnému rozvoji a na plochách, kde převažují člověkem pozměněné ekosystémy určené k trvalému využívání člověkem.

❖ Z ustanovení § 18 odst. 2 a 3 ZOPK vyplývá, že

do jednotlivých zón ochrany přírody lze zařadit i území, která nesplňují charakteristiku zón, ale jejich zařazení je nezbytné z důvodů:

- udržení jednotného způsobu péče o zónu a dosažení cíle ochrany zóny národního parku,
- udržení celistvosti plochy segmentu zóny; tj. plochy do maximální souvislé plochy 5 ha, které neslouží k dosažení cíle zóny národního parku, o velikosti nepřesahující jednu desetinu plochy segmentu zóny.

❖ Dalšími aspekty pro vymezení zón jsou:

- vymezení předmětů ochrany a cíle ochrany evropsky významných lokalit a ptačích oblastí (Přílohy č. 1-4 ZOPK)
- blízkost pozemků jiných vlastníků lesa mimo zónu přírodní a přírodě blízkou a pozemků mimo území národního parku při vymezení zóny přírodní (§ 18 odst. 4 ZOPK) (nezbytnost minimalizace nepříznivých vlivů na pozemky)
- vymezení zastavěných území a zastavitelných ploch obcí,
- kategorie lesů dle zákona č. 289/1995 Sb., o lesích

Článek 3

Vymezení pojmů

Pojmy uvedené v § 18 ZOPK se pro účely vymezení zonace vymezují takto:

Přirozený ekosystém

A) *Lesní ekosystémy*

Za přirozený lesní ekosystém se považuje takový ekosystém, který byl dle Metodiky hodnocení přirozenosti lesů v ČR zařazen do následujících stupňů přirozenosti:

- 1) Les původní neboli prales
- 2) Les přírodní
- 3) Les přírodě blízký, který je aktuálně ponechán samovolnému vývoji
- 4) Les nově ponechaný samovolnému vývoji, pokud je v okamžiku vymezení zonace ponechán samovolnému vývoji po dobu minimálně 5 let.

B) *Suchozemské nelesní ekosystémy*

Za přirozený nelesní ekosystém jsou považovány ekosystémy tvořící tzv. primární bezlesí v zachovalém stavu bez významných znaků degradace, mezi něž se na území ČR řadí tyto biotopy:

R2 Slatinná a přechodová rašeliniště

R3 Vrchoviště

- S1 Skály a droliny
- S2 Pohyblivé sutě
- A1 Alpínské trávníky
- A2 Alpínská a subalpínská keříčková vegetace
- A3 Sněhová vyležiska
- A4 Subalpínská vysokobylinná vegetace
- A5 Skalní vegetace sudetských karů
- A6 Acidofilní vegetace alpínských skal a drolin
- A7 Kosodřevina
- A8 Subalpínské listnaté křoviny
- T2.1 Subalpínské smilkové trávníky (částečně)
- T3.1 Skalní vegetace s kostřavou sivou (*Festuca pallens*)
- T3.2 Pěchavové trávníky
- T6 Vegetace efemér a sukulentů
- T8.3 Brusnicová vegetace skal a drolin
- K1 Mokřadní vrbiny (částečně)
- K2 Vrbové křoviny podél vodních toků (částečně)

Tyto biotopy zařazené do přírodní zóny mají stupeň zachovalosti A, nebo B, resp. stupeň míry degradace 0 a 1 podle Metodiky aktualizace vrstvy mapování biotopů. V případě, že je degradace způsobena pouze přírodními procesy (s výjimkou invaze geograficky nepůvodního druhu), je přípustná i míra degradace 2. V seznamu nejsou zařazeny mokřadní biotopy obklopující bezprostředně vodní toky a vodní plochy, ty se zařazují do příslušné zóny jako součást širšího vymezení vodního útvaru na základě odpovídající definice. Dále nejsou v seznamu zařazeny biotopy pouze s maloplošným výskytem, které jsou zařazovány jako součást plošně rozsáhlých navazujících ekosystémů.

Tyto biotopy jsou řazeny do zóny přírodní, nepřevažují-li jiné závažné důvody pro jejich zařazení do jiné zóny.

C) Vodní ekosystémy

Za přirozený vodní ekosystém jsou považovány vodní toky, které vznikly přirozeně a jejich koryto je modelováno přirozeným působením tekoucích povrchových vod a dalších přírodních faktorů nebo provedením opatření k nápravě zásahů způsobených lidskou činností a které může měnit svůj směr, podélný sklon a příčný profil. V těchto ekosystémech není prováděno zarybňování, ani výkon rybářského práva, v případě jejich provádění tyto aktivity významně neovlivňují druhové složení ani funkci přirozeného ekosystému.

Dále jsou za přirozený vodní ekosystém považovány přirozené vodní plochy, čímž jsou na území NP výhradně myšleny plochy vytvořené přírodními silami (např. přírodní jezera). Pozn. přechodné typy ekosystémů (mokřady na rozhraní vodních a terestrických ekosystémů) jsou zařazovány v rámci ekosystémů přirozeného bezlesí.

Částečně pozměněný ekosystém

A) Lesní ekosystémy

Za částečně pozměněný lesní ekosystém se považují takové ekosystémy, které byly dle Metodiky hodnocení přirozenosti lesů v ČR zařazeny do stupně přirozenosti Les přírodě blízký, ve kterém dočasně probíhají účelové zásahy nižší intenzity, které významně neovlivňují převažující působení přírodních sil, směřující k ponechání porostů samovolnému vývoji.

B) Suchozemské nelesní ekosystémy

Do částečně pozměněných suchozemských nelesních ekosystémů se řadí ekosystémy tvořící tzv. primární bezlesí, které byly v minulosti významně ovlivněny přímou činností člověka, ale jsou schopny regenerace.

Jedná se o stejné typy biotopů, které jsou uvedeny u přirozených ekosystémů, mohou však dosahovat stupně zachovalosti C (případně vyššího stupně míry degradace než 0 a 1 podle Metodiky aktualizace vrstvy mapování biotopů).

Za částečně pozměněné nelesní ekosystémy jsou považovány také ekosystémy, které byly v minulosti formovány a udržovány přímým působením člověka a v současné době dochází k jejich postupné přeměně na lesní ekosystémy (sukcesní stadia na zemědělských plochách).

C) Vodní ekosystémy

Za částečně pozměněné vodní ekosystémy se považují ty ekosystémy, které jsou schopné regenerace a jejichž současný stav byl v minulosti podmíněn částečně působením vodního toku a dalších přírodních faktorů a částečně přímým působením člověka. Za tyto ekosystémy se považují rovněž vodní ekosystémy s upraveným tokem s plánovanou revitalizací.

Významně pozměněný ekosystém

A) Lesní ekosystémy

Za významně pozměněný lesní ekosystém se považuje takový ekosystém, který byl dle Metodiky hodnocení přirozenosti lesů v ČR zařazen do následujících stupňů přirozenosti:

- 1) Les účelový - významný pro biodiverzitu
- 2) Les produkční – stanovištně původní
- 3) Les nepůvodní
- 4) Les přírodě blízký, ve kterém trvale probíhají účelové zásahy nižší intenzity, které významně neovlivňují převažující působení přírodních sil a vedou k dosažení jiných cílů ochrany národního parku - zachování a zlepšení biologické rozmanitosti.

B) Suchozemské nelesní ekosystémy

Za významně pozměněné nelesní ekosystémy jsou považovány ekosystémy, které byly jak v minulosti, tak jsou v současnosti formovány a udržovány přímým působením člověka (ekosystémy sekundárního bezlesí).

Mezi významně pozměněné ekosystémy se zařazují tyto biotopy:

T1 Louky a pastviny

T2 Smilkové trávníky

T3.3 Úzkolisté suché trávníky

T3.4 Širokolisté suché trávníky

T3.5 Acidofilní suché trávníky

T5 Trávníky písčín a mělkých půd

T8 Nížinná až horská vřesoviště (s výjimkou T8.3)

Ekosystémy řady X představující intenzivně využívané a druhově chudé varianty především biotopů skupiny T1.

Tyto biotopy jsou řazeny do zóny soustředěné péče, nepřevažují-li jiné závažné důvody pro jejich zařazení do jiné zóny.

C) Vodní ekosystémy

Za významně pozměněné vodní ekosystémy se považují ty ekosystémy, při jejichž vzniku a fungování se uplatnil a uplatňuje převážně přímý vliv člověka, tedy vodní toky, které mají v důsledku fyzických změn způsobených lidskou činností podstatně změněný charakter toku (tedy regulované vodní toky) a dále funkční umělé vodní nádrže.

Článek 4

Postup při vymezení zonace NP

Při vymezení zonace NP postupuje správa NP těmito kroky:

- 1) Shromáždění a tvorba podkladů pro vymezení zón NP
 - Analýza aktuálního stavu ekosystémů tvořících předmět ochrany NP, EVL, PO
 - Vymezení jednotlivých území podle dlouhodobého cíle (poslání)
- 2) Zpracování pracovního návrhu zonace
- 3) Úprava pracovního návrhu zonace s ohledem na další kritéria
- 4) Konečný návrh zonace určený k projednání

Článek 5

Odborné podklady pro vymezení zón

Nejdůležitějšími podklady pro vymezení jednotlivých zón ochrany přírody jsou:

- a) hodnocení stupňů přirozenosti podle Metodiky hodnocení přirozenosti lesů v ČR

- b) aktuální vrstva mapování biotopů
- c) výskyt předmětů ochrany EVL a PO, výsledky provedeného monitoringu předmětů ochrany NP, EVL a PO
- d) stav jednotlivých typů ekosystémů na základě mapování biotopů (jejich reprezentativnost a zachovalost), hodnocení přirozenosti pro lesní ekosystémy a současného fungování a formování vodního toku pro vodní a navazující mokřadní ekosystémy
- e) vyhodnocení a vymezení území klíčových pro udržení biodiverzity (ploch s výskytem vzácných nebo kriticky/silně ohrožených druhů a druhově bohatých ekosystémů vázaných na aktivní a trvalý management)
- f) výsledky provozních inventarizací zpracovávaných v rámci přípravy lesních hospodářských plánů pro lesy s nepravidelnou strukturou na území národního parku a vymezené typy porostu
- g) návaznost na zonaci přeshraničního národního parku v případě, že je tato zonace vymezena podle srovnatelných kritérií, případně návaznost na další ZCHÚ ležící vně hranic národního parku
- h) návaznost na pozemky mimo území národních parků a na pozemky nestátních vlastníků, které budou zařazeny do jiné zóny, než zóny přírodní či přírodě blízké uvnitř národního parku
- i) územní plány obcí a další druhy územně plánovacích dokumentů
- j) přehled vlastnické struktury pozemků

Článek 6

Analýza stavu ekosystémů tvořících předmět ochrany NP, EVL, PO pro účely vymezení zonace ve smyslu § 18, odst. 1 ZOPK

Podle aktuálního stavu ekosystémů se ekosystémy dělí na:

- Přirozené
- Částečně pozměněné
- Významně pozměněné (včetně ekosystémů významných z hlediska biologické rozmanitosti, jejichž existence je podmíněna trvalou činností člověka)

V případě lesních ekosystémů je základním kritériem určení stupně přirozenosti lesního ekosystému dle Metodiky hodnocení přirozenosti lesů v ČR pro daný ekosystém.

V případě nelesních ekosystémů je základním kritériem podkladová vrstva mapování biotopů – typ biotopu a reprezentativnost a zachovalost (respektive výstupy z aktualizace mapování biotopů).

V případě vodních toků a na ně navazujících typů mokřadních ekosystémů je základním kritériem způsob formování a současného fungování vodního toku, v případě jezer a vodních nádrží, případně jiných vodních útvarů ovlivnění člověkem, resp. způsob vzniku.

Provádí se analýza ploch o min. ploše 5 ha, v případě ploch určených k ochraně biodiverzity podmíněné činností člověka a ploch určených k umožnění trvale udržitelného rozvoje na území NP 2 ha.

Článek 7

Vymezení jednotlivých území podle dlouhodobého cíle (poslání)

Posláním národních parků je naplňovat dlouhodobé cíle ochrany národních parků a také umožnit využití území národních parků k trvale udržitelnému rozvoji, ke vzdělávání, výchově, výzkumu a k přírodě šetrnému turistickému využití, a to způsoby, které nejsou v rozporu s dlouhodobými cíli

ochrany národního parku.

a) Vymezení území určeného k zajištění trvale udržitelného rozvoje na území NP

Plochy, které vytvářejí podmínky pro plnění tohoto poslání NP. Plochy by primárně měly být zařazovány do zóny kulturní krajiny.

Při vymezení tohoto území vychází orgán ochrany přírody:

- z vymezení zastavěného území nebo zastavitelných ploch obcí. Při vymezení zastavěných a zastavitelných území se vychází ze skutečného stavu dle ÚPD (příslušná katastrální mapa nemusí danému mapovému podkladu zcela odpovídat). Zastavěné území je vymezeno buď platným územním plánem obce, nebo samostatným postupem podle § 59 z. č. 183/2006 Sb. nebo je jím zastavěná část území obce vymezená k 1.9.1966. Zastavitelné plochy jsou vymezeny v územním plánu obce.
- z vymezení ekosystémů určených k trvalému využívání člověkem. Jsou jimi ekosystémy, které neslouží primárně k naplňování dlouhodobých cílů národního parku a jsou určeny pro naplňování poslání národního parku. Jde tedy o plochy určené k trvale udržitelnému rozvoji, turistickému využívání či k trvalému obhospodařování (zahrady, orná půda apod.).

Do tohoto území se zařazují zpravidla plochy soustředěné zástavby obcí, plochy s vazbou na zastavěná území a zastavitelné plochy obcí, plochy, jejichž funkční využití, dané platným územním plánem obce, není naplňováním cílů ochrany přírody v NP.

Plochy, které neslouží k trvale udržitelnému rozvoji obcí (např. zbořeniště vedená jako zastavěná území či zastavitelné plochy) se řeší v rámci arondování do jiných zón.

b) Vymezení území určeného k ochraně biodiverzity, jejíž existence je podmíněna trvalou činností člověka

Dlouhodobým cílem je prováděním specifických účelových postupů dosáhnout stavu (nebo jej udržovat) významného pro zachování biodiverzity vázané na trvale prováděná managementová opatření. Plochy by primárně měly být zařazovány do zóny soustředěné péče.

Toto území zahrnuje nelesní ekosystémy na lokalitách, kde potenciální přirozenou vegetaci představují různé typy lesních ekosystémů, které byly vytvořeny a jsou udržovány pravidelnou činností člověka s různou intenzitou, případně lesní ekosystém, který je tvořen původními druhy dřevin odpovídajícími danému stanovišti, jehož vertikální, horizontální či věková struktura byla významně pozměněna činností člověka. V případě upuštění od vlivu člověka by došlo k postupné přeměně jeho struktury směrem k ekosystému přirozeného charakteru, ale současně k významnému poklesu biologické rozmanitosti, což by bylo v rozporu s jedním z dlouhodobých cílů ochrany uvedeným v § 15 odst. 3 ZOPK.

Při vymezení se vychází z:

- aktuální vrstvy mapování biotopů
- vymezení biotopů vzácných nebo kriticky/silně ohrožených druhů, pro jejichž dlouhodobou existenci je nezbytný aktivní a trvalý management
- přítomnosti ekosystémů významných z hlediska biodiverzity, vázaných na aktivní a trvalý management, nezbytný pro jejich zachování

c) Vymezení území určeného k zajištění nerušeného průběhu přírodních dějů

Dlouhodobým cílem je zachování nebo postupná obnova přirozených ekosystémů včetně zajištění nerušeného průběhu přírodních dějů v jejich přirozené dynamice na převažující ploše území.

Plochy by měly být zařazovány na základě analýzy stavu ekosystémů do zóny přírodní, přírodě blízké a soustředěné péče.

Při vymezení se vychází z:

- aktuální vrstvy mapování biotopů
- vymezení biotopů druhů nebo stanovišť, které jsou předmětem ochrany EVL nebo PO, v překryvu s NP, kdy pro plnění cíle ochrany těchto území je optimální režim samovolného vývoje a nevyžaduje trvalé zásahy člověka (viz přílohy A5 a A6 publikace „Příručka o divočině v rámci soustavy Natura 2000“)
- biotopů druhů, které nevyžadují aktivní a trvalý management

Kritéria pro vymezení ploch:

- Stav ekosystémů (viz. pojmy v článku 3)
- Velikost segmentu

Mezi vzniklými vrstvami vymezených území nemůže existovat překryv, plocha, která byla zařazena do území určeného pro zajištění přírodních dějů, nemůže být současně zařazena do území sloužícího k umožnění trvale udržitelného rozvoje na území NP či k aktivní ochraně biodiverzity.

Spojením vymezených území vznikne jednotná vrstva cílů.

d) Další vrstvy pro vymezování cílů a poslání NP

Jde o specifické vrstvy, které je nezbytné zohlednit především při vymezení přírodní zóny.

Při vymezení se vychází z:

- výskytu pozemků nestátních vlastníků, případně pozemků ležících mimo území NP (§ 18 odst. 4 ZOPK)
- kategorizace lesů (přítomnost lesů ochranných)

Článek 8 Pracovní návrh vymezení zonace

Pro vymezení zóny (resp. při zařazení určité plochy do dané zóny) je rozhodující:

- Dlouhodobý cíl ochrany pro danou plochu (resp. poslání)
- Stav daného ekosystému
- Další aspekty ovlivňující vymezování zonace

Jednotlivé zóny se vymezují tak, aby bylo umožněno jednotné fungování přírodních systémů na ucelené ploše, v případě, že je takové vymezení nemožné, využije se arondace.

Vlastní postup vymezování pracovního návrhu zonace:

1. Vymezení zóny kulturní krajiny (resp. ploch určených k umožnění trvale udržitelného rozvoje na území NP)

2. Vymezení zóny přírodní (převažují přirozené ekosystémy, cílem je umožnění průběhu přírodních procesů)
3. Vymezení části zóny soustředěné péče (převažují významně pozměněné ekosystémy významné z hlediska ochrany biodiverzity vázané na trvalý management)
4. Vymezení ploch určených pro naplňování dlouhodobého cíle NP (umožnění přírodních procesů), ve kterých převážná část ekosystémů neodpovídá stavu přirozených ekosystémů – zóna přírodě blízká a zóna soustředěné péče. V rámci této skupiny ploch se vymezí:
 - 4a. zóna přírodě blízká tam, kde převažují částečně pozměněné ekosystémy
 - 4b. zóna soustředěné péče tam, kde převažují významně pozměněné ekosystémy

Pracovním návrhem je rozdělení území NP na uvedených 5 skupin ploch a jejich zobrazení nad vhodným mapovým podkladem (základní mapa 1:10 000, přehledová mapa 1: 50 000, případně ortofoto). V rámci rozložení ploch na území NP se vymezí jádrová území segmentů jednotlivých zón a následuje jejich propojování a rozšiřování v souladu s limity stanovenými § 18 ZOPK (převaha určitého typu ekosystému).

Další kritéria pro vymezení segmentu zóny:

-min velikost segmentu přírodní a přírodě blízké zóny 50 ha, zóny soustředěné péče a kulturní krajiny 2 ha. Plocha segmentu přírodě blízké zóny může být menší, pokud bezprostředně navazuje na segment přírodní zóny, minimálně však 10 ha,

-ucelenost ekosystému; především v případě mokřadních (rašeliných, poříčních) ekosystémů nebo v případě segmentů vymezených pro složky ekosystému (živočišné) je optimální zahrnout ucelené biocenózy (např. včetně částí přítoků),

-tvar segmentu; optimální je pravidelný tvar segmentu, přirozené hranice (zohlednění geomorfologie) u segmentů v jednom směru protažených či výrazně výběžkatých narůstá s rostoucím poměrem obvod/plocha význam okrajového (edge) efektu (negativní význam především pro přírodní zónu);

-návaznost zonace: optimální je navazování zonace ve směru zóna přírodní – zóna přírodě blízká – zóna soustředěné péče, nevhodná je naproti tomu návaznost zóna přírodní-zóna kulturní krajiny primárně u lesních ekosystémů,

-předpokládaný další vývoj zonace; především zónu přírodě blízkou je vhodné vymezovat takovým způsobem, aby propojovala jednotlivé segmenty zóny přírodní a po novém vymezení zonace by mohlo dojít k propojení segmentů přírodní zóny.

Vymezování liniiových segmentů:

V případě, že liniiový segment navazuje na segment se stejným cílem, není nutné tyto segmenty vymezovat (např. vodní tok s charakterem přírodního ekosystému je možné zahrnout do navazujícího segmentu přírodě blízké zóny).

Liniiové segmenty antropogenního charakteru je vhodné zařazovat takto:

Komunikace (asfaltové cesty apod.) prostřednictvím arondací do dané zóny podle § 18 odst. 3 ZOPK.

Vymezování samostatných segmentů není vhodné, to se využije pouze v případě, že celková plocha překročí zákonný limit 5 ha.

Ochranná pásma a průseky produktovodů, sjezdovky, hraniční pásy apod. se primárně zařazují do zóny soustředěné péče.

Určení vhodnosti zařazení plochy do zóny NP:

Viz Tabulka v příloze.

Článek 9 Úprava pracovního návrhu podle dalších kritérií, arondace

Těmito kritérii jsou:

- Vzdálenost od hranice NP, pozemku soukromého vlastníka s jiným cílem ochrany přírody nebo od hranice území určeného k zajištění trvale udržitelného rozvoje na území NP
- Slučitelnost cílů ochrany v případě ekosystémů, které nesplňují požadavky na charakteristiku zóny (arondace)

Arondace se provádí s cílem umožnění jednotného fungování přírodních systémů na ucelené ploše a s cílem zjednodušení a zpřehlednění výsledného vymezení zonace.

Arondace podle §18 odst. 2 ZOPK

Nejvýznamnější z hlediska naplňování dlouhodobých cílů je způsob arondace v případě přírodní zóny a především území arondovaná podle §18 odst. 2 ZOPK, ve kterých se uplatňuje stejný režim, jako na ostatních plochách příslušné zóny. Tento postup je nezbytné zvažovat z hlediska předpokládaného vlivu na předměty ochrany EVL a PO a z hlediska vlivu na okolní pozemky (lze předpokládat např. větší hrozbu šíření podkorního hmyzu z arondovaných území). Podle tohoto ustanovení je vhodné např. zahrnout plošně omezená území s výskytem zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů do zóny přírodní a nezbytný management realizovat pomocí opatření v této zóně umožněných.

Pro následující zóny ochrany je vhodné jako navazující plochy v rámci arondace zařazovat:

Zóna přírodní

- Typ porostu „cílový“ (TP1) vymezený v rámci statistické provozní inventarizace, pokud jeho definice odpovídá cíli příslušné zóny.
- Lesní ekosystémy zařazené dle Metodiky hodnocení přirozenosti lesů v ČR do stupně přirozenosti Les nově ponechaný samovolnému vývoji, které jsou ponechané samovolnému vývoji v okamžiku vymezení zonace po dobu kratší 5 let.
- Ekosystémy (včetně jejich složek), které jsou předmětem ochrany NP, EVL a PO a nastolení samovolného vývoje představuje optimální způsob péče umožňující jejich zachování.
- Přírodní lesní biotopy dle aktuální vrstvy mapování biotopů se stupněm zachovalosti A, nebo B, resp. stupněm míry degradace 0 a 1 podle Metodiky aktualizace vrstvy mapování biotopů. V případě, že je degradace způsobena pouze přírodními procesy (s výjimkou invaze geograficky nepůvodního druhu), je přípustná i míra degradace 2.

Zóna přírodě blízká

- Typ porostu „přechodný“ (TP2) vymezený v rámci statistické provozní inventarizace, pokud jeho definice odpovídá cíli příslušné zóny
- Ekosystémy, jejichž stav odpovídá přirozenému ekosystému (viz definice v čl. 2), ovšem z důvodu návaznosti na pozemky mimo území národních parků (kde není uplatňován obdobný režim) a na pozemky nestátních vlastníků, které budou zařazeny do jiné zóny, než zóny přírodní či přírodě blízké, je nelze zařadit do zóny přírodní

- Přírodní lesní biotopy dle aktuální vrstvy mapování biotopů se stupněm zachovalosti C, resp. stupněm míry degradace vyšším, než 0 a 1 podle Metodiky aktualizace vrstvy mapování biotopů.

Zóna soustředěné péče

- Typ porostu „vzdálený“ (TP3) vymezený v rámci statistické provozní inventarizace, pokud jeho definice odpovídá cíli příslušné zóny
- Ekosystémy, jejichž stav odpovídá přirozenému ekosystému (viz definice v čl. 2), ovšem z důvodu návaznosti na pozemky mimo území národních parků (kde není uplatňován obdobný režim) a na pozemky nestátních vlastníků, které budou zařazeny do jiné zóny, než zóny přírodní či přírodě blízké, je nelze zařadit do zóny přírodní a přírodě blízké
- Ekosystémy, jejichž stav odpovídá přirozenému nebo částečně pozměněnému ekosystému (viz definice v čl. 2), ovšem jejich velikost nedosahuje potřebné rozlohy pro umožnění fungování přírodních procesů a vzhledem ke stavu okolních (navazujících) ekosystémů není možné zvětšení této plochy prostřednictvím arondace

Cílem arondování podle § 18 odst. 2 ZOPK je především:

-možnost zahrnutí části segmentu, který svou charakteristikou neodpovídá charakteristice příslušné zóny, ale pro jeho velikost, tvar či lokalizaci na něj není možné (či efektivní) aplikovat způsoby péče samostatně vymezeného segmentu jiné zóny

-zkrácení hranice segmentu nepravidelného tvaru, které umožní efektivnější péči o území NP;

-propojení rozsáhlých ploch určité zóny rozdělených úzkým územím s odlišnou charakteristikou

Arondace podle § 18 odst. 3 ZOPK

Slouží především k udržení celistvosti plochy segmentu zóny. Na plochy zařazené podle § 18 odst. 3 ZOPK se nevztahuje cíl žádné zóny a platí v ní jediný limit (realizovaná opatření neohrozí předmět ochrany a naplňování cílů NP). Klíčové je její využití pro plochy, kde existuje jiný cíl (resp. poslání) a tímto cílem nikdy nebude ochrana přírody (umožnění trvale udržitelného rozvoje na území NP).

Pracovní návrh vymezení zonace je předložen k připomínkám a následnému odsouhlasení ministerstvu ve stadiu:

- **výsledku analýzy území podle stavu ekosystémů a podle cílů (čl. 6 a 7)**
- **vymezení pracovního návrhu zonace na základě propojení ploch prostřednictvím arondací (čl. 8 a 9)**

Článek 10

Návrh na vyhlášení zón NP

1. Návrh na vyhlášení zón národního parku obsahuje

-u přírodní zóny popis stavu ekosystémů určených pro nerušený průběh přírodních procesů v jednotlivých ucelených segmentech konkrétní zóny, případně skupině segmentů s obdobnými typy ekosystémů

-u přírodě blízké zóny popis stavu ekosystému, plánované managementové zásahy

-u zóny soustředěné péče popis stavu ekosystému a informaci o tom, zda dlouhodobým cílem konkrétního segmentu zóny je rekonstrukce daného ekosystému či zachování (případně zlepšení) současného stavu ekosystému a na něj vázaných rostlinných a živočišných druhů prostřednictvím trvalé péče

-v rámci jednotlivých území je uveden popis ploch arondovaných podle § 18 odst. 3 ZOPK do jednotlivých segmentů a odůvodnění těchto arondací.

2. Návrh na vyhlášení zón národního parku dále obsahuje tyto náležitosti:

-kopie katastrální mapy s podrobným zákresem hranic zón ochrany přírody národního parku včetně zakreslení území arondovaných na základě § 18 odst. 3 ZOPK

-kopie Základní mapy České republiky vhodného měřítka s orientačním zákresem hranic zón ochrany přírody národního parku.

Návrh musí být vyhotoven v listinné podobě a zároveň i v digitální podobě uložené na technickém nosiči dat v obecně převoditelných formátech datových souborů (digitální obrazová data v rastrové formě ve formátech *.jpg, *.tif, *.pdf, textové dokumenty ve formátu *.pdf, tabulkové soubory ve formátu *.xls).

Článek 11

Způsob projednání návrhu zonace

1. Návrh zonace národního parku zakreslený v katastrálních mapách spolu s textovou částí připraví správa národního parku (dále jen „správa“) a předloží jej ministerstvu k odsouhlasení
2. Po odsouhlasení návrhu ze strany ministerstva správa seznámí s návrhem zonace členy rady a širší veřejnost (např. s významné vlastníky nemovitostí, NGO atd.)
3. Správa umožní uvedeným osobám uplatnit k návrhu zonace připomínky.
4. Správa připomínky zapracuje a vypořádá, o výsledku vypořádání informuje ministerstvo, v případě provedených změn bude tento dokument opětovně předložen ministerstvu k odsouhlasení. Ministerstvo v obou případech hodnotí soulad návrhu zonace se ZOPK a tímto metodickým pokynem a v případě nesouladu může návrh zonace upravit.

2. Správa dohodne předjednaný návrh zonace s radou NP (§ 20 odst. 3 ZOPK). Nedojde-li k dohodě, postoupí správa návrh ministerstvu, které na základě shromážděných podkladů může návrh upravit (§ 20 odst. 4 ZOPK). Ministerstvo po projednání s radou NP může návrh upravit na základě nesouladu daného návrhu se ZOPK a tímto metodickým pokynem (např. nevhodnost určení cíle a stavu pro daný segment zóny).

3. Výsledný návrh zonace upravený podle § 20 odst. 4 ZOPK správa předloží ministerstvu k přípravě návrhu vyhlášky a k následnému legislativnímu postupu.

4. Ministerstvo provede projednání a schválení vyhlášky podle legislativních pravidel vlády, schválenou verzi vyhlášky zašle všem dotčeným obcím na území národního parku, příslušným obcím s rozšířenou působností, příslušným krajským úřadům, členům rady NP a správě.

Článek 12

Závěrečná a přechodná ustanovení

1. Tento metodický pokyn je závazný pro správy národních parků.
2. Kontrolu dodržování tohoto metodického pokynu provádí odbor zvláštní územní ochrany přírody a krajiny Ministerstva životního prostředí.
3. Změny a doplňky tohoto metodického pokynu schvaluje náměstek pro řízení sekce ochrany přírody a krajiny formou dodatku.
4. Tento metodický pokyn nabývá účinnosti dnem 15. 11. 2017.
5. Metodický pokyn ministerstva k vymezení, schvalování a dokumentování zón ochrany přírody v národních parcích ČR zveřejněný ve Věstníku č. 10/2004 se zrušuje.

Zpracoval: Ing. Mgr. Martin Bílý
V Praze dne: 20. 10. 2017

Ing. Vladimír Dolejský, Ph.D.
Náměstek pro řízení sekce ochrany přírody a krajiny